

Hele indskolingen i gang med Molevittens læsespor- hvordan gør vi?

Altid niveau 0 til 0. klasse

Niveau 0 er det mest basale, og det vil altid passe til 0. klasse, uanset hvilke forudsætninger eleverne kommer med. Molevitten til 0. klasse sørger for at eleverne opbygger **et funktionelt bogstavkendskab**. Målet er at selv de svageste opnår dette, for uden dette kan man ikke udvikle sin læsning, men må kompensere ved at gætte, huske og digte. Erfaringen viser at Molevitten bringer selv elever med meget dårlige forudsætninger i mål. Elever i ordblinderisiko fanges allerede tidligt gennem løbende evalueringer, så det er muligt at forebygge. Alternativt opdages det senest ved udgangen af 0. gennem en enkel bogstavscreening.

Usikkert bogstavkendskab repareres med det foregribende kursus "De 24 nøgler" for elever der ikke er kommet i mål omkring maj i 0. klasse, så også disse udfordrede elever bliver klar til selvstændig læsning.

Selvom undervisningens tempo og grundighed er afpasset sådan at elever med dårlige forudsætninger kan udvikle sig, så viste både afprøvning og erfaringer med brugerne at et flertal af eleverne trives med denne tydelighed, når der samtidig differentieres i arbejdsformer og opgaver for elever som udvikler sig ekstra hurtigt, fx med skrivning og med selvstændig læsning når de er klar til en læsebog.

I 0. klasse bliver der brug for læsebøger til differentiering fra omkring jul. Her er de første klar til at læse, men resten af klassen følger "drypvis" efter derfra. De kan derfor deles om et antal af de lydrette læsebøger, fx 10 styk pr. klasse. De hurtigste får muligvis brug for at læse i en eller flere af de følgende bøger, men hvis man i indskolingen aftaler at

deles om læsebøgerne, så passer det med at eleverne bruger bøgerne på forskellige tidspunkter. Som tommelfingerregel skal man så bruge halvt så mange sæt af læsebøgerne som man har elever.

1. klasser som har haft Molevittens læsespor i 0. klasse

Molevittens læsespor i 1. klasse bygger oven på det funktionelle bogstavkendskab og har som mål at eleverne **automatiserer deres afkodning**. De starter året med at bruge lydene til at afkode ord for ord som en rebus, men i løbet af året begynder de at læse ordene automatiseret, dvs. ved blot at kigge på ordene og genkende dem umiddelbart - sådan som voksne også afkoder.

Hvis eleverne brugte læsesporet i 0. klasse, så overtager læreren i 1. klasse en klasse hvor alle - eller næsten alle - er i gang med at læse selvstændigt, men på forskellige niveauer. Hvis læsevejlederen og 0.-klassens-læreren allerede har sat et par elever i gang med et bogstavkursus inden udgangen af 0., så burde også disse elever være startet eller i hvert fald klar til den selvstændige læsning.

Alligevel anbefales det at læreren i 1. klasse screener alle elever, ligesom det blev gjort i slutningen af 0. Det er der flere grunde til. Der kan være kommet nye elever til, og læreren skal undersøge deres behov. Blandt disse kan der være elever der viser sig ikke at have et sikkert bogstavkendskab, og disse skal først have et bogstavkursus. Og derudover er det godt for læreren at få indblik i klassens spredning i læsefærdigheder - som jo er udgangspunkt for lærerens planlægning af læseundervisning.

I læsesporet har man 2 arbejdsbøger i én vendebog til samme pris som én arbejdsbog. Den fælles arbejdsbog handler på alle trin om sproglig viden og bevidsthed, og i 1. klasse træner bogen syntese, sammensatte ord, overbegreber, modsætninger og alle de hyppigste ikke-lydrette staveregler. Bevidstheden om de betingede staveregler, fx svækket p,t,k, skabes i A-delen, og samtidig trænes den i B-delens skrive- og stavetræning.

Den fælles arbejdsbog til 1. klasse er uafhængig af læsebøgernes historier, og selvom eleverne befinder sig på forskellige niveauer i læsefærdighed, kan de følges ad i denne arbejdsbog. Erfaringen viser at opgavernes indhold passer til alle elever, når modelleringen er tydelig og når tempoet sættes efter de langsomme og mest usikre. De øvrige arbejder mere selvstændigt, og de har ekstra opgaver eller en spurtebog med selvdifferentierende opgaver. Efter nogle måneder kender også de usikre eleverne opgavetyperne, og de kan arbejde mere selvstændigt, hvorefter deres tempo nærmer sig de øvrige elevers. I lærervejledningen får læreren tydelig støtte til hele tiden at modellere i et passende tempo.

Arbejdet med arbejdsbogen skal forestås af en lærer med støtte fra den grundige lærervejledning. Det er ikke vikararbejde, for vikaren kan ikke vide hvilket tempo modelleringen foregår med på det tidspunkt, og heller ikke hvilken differentiering i opgaveløsning der er opnået. Til vikarer må man have en spurtebog, eller andet som eleverne kan arbejde selvstændigt og individuelt med.

1.-klasser som ikke har haft Molevittens læsespor i 0. klasse

Hvis klassen ikke har brugt læsesporet i 0. klasse, kan der være meget stor spredning i starten af 1. klasse: Nogle læser selvstændigt, men mange er usikre eller kan endnu ikke alle bogstaverne, selvom det var målet for 0. klasse. Denne spredning er indtænkt i materialet til 1. klasse, og man kan derfor roligt anbefale alle 1. klasser at bruge læsesporet til 1 klasse, selvom de har arbejdet med et andet materiale i 0. klasse. For at imødegå spredningen tager læsesporet i 1. følgende hensyn:

- Startscreening af bogstavkendskab (samme som i slutningen af 0. klasse).
- Bogstavkursus om nødvendigt i 1-4 uger afhængigt af elevens usikkerhed (De 24 nøgler)
- Evaluering af afkodning og fastlæggelse af læseniveau/læsebog
- Læsebøgernes indhold er uafhængigt af den fælles arbejdsbog, sådan at nogle elever kan spurte foran i læseniveau
- De langsomme startere indhenter de hurtige gennem gentagen læsning

De elever som starter 1. klasse med at reparere deres bogstavkendskab med et bogstavkursus, skal starte lidt forsigtigt med den selvstændige læsning, og de skal derfor have den første lydrette læsebog til rådighed i 1. klasse. Øvrige elever starter et sted mellem læsebog 1 og 4. I løbet af året får mange elever brug for at læse i læsebog 5-8, og det gør ikke spor!

Et par gange har screeningen af en 1. klasse som ikke har brugt Molevittens læsespor i 0. klasse vist, at kun et fåtal af eleverne i en klasse havde et funktionelt bogstavkendskab, og i sådanne tilfælde er der grund til at udsætte at man går i gang med den fælles

arbejdsbog, indtil alle elever har afsluttet bogstavkurset. Til de uger hvor bogstavkurset løber, er der udarbejdet et **5-ugers program** som gentager noget af undervisningen fra Læsesporet i 0. klasse, blandt andet oplæsningshistorien og en masse bogstavarbejde (Programmet ligger på **Frostboksen.dk**).

Efter sådan en start er det vigtigt at tage sig god tid, snarere end at skynde sig med at blive færdig med arbejdsbogen. Den kan sagtens følge med eleverne til 2. klasse og blive afsluttet dér.

2.-klasser som fortsætter med Molevitten

På skoler hvor man har arbejdet med Molevittens læsespor i 1. klasse, eller både i 0. og 1. klasse, passer materialet til 2. klasse i niveau og mål.

I anden klasse er målet for læsesporet at lære **aktive forståelsesstrategier** til at forstå nye ord i teksten og til læse mellem linjerne. Derudover skal de lære hvordan man – efter læsebøgerne – vælger en bog som passer til ens niveau og interesse.

Også i 2. klasse har arbejdsbogen 2 bøger i én. A-delen giver stadig bevidsthed om staveregler, men nu tages der fat på ordklasser, betydning og forståelsesstrategier. Og i B-delen bygges der ovenpå trykbogstavskriften mod en sammenbundet skrift. Skriften trænes ligesom i 1. klasse på de hyppigste ord blandt andet. Igen må man anbefale at det er den faste lærer der modellerer opgaver i det mest passende tempo og differentierer, mens vikarer bruger spurtebøger eller andet som eleverne kan arbejde individuelt og mere selvstændigt i.

2.-klasser som ikke har arbejdet med Molevitten før

Men hvis elevernes læsning ikke er automatiseret, eller hvis der stadig er mange elever der ikke kan bogstaverne, så får eleverne mere ud af at arbejde med det mere grundlæggende materiale til 1. klasse. Det giver med andre ord ikke mening at lære eleverne forståelsesstrategier, hvis de ikke allerede har en flydende læsning med forståelse **på** linjen, for nu skal de arbejde med bruge konteksten til at lære nye ord under læsning, og de skal bruge ydre ledetråde som overskrifter og illustrationer til at forstå med.

Læreren og læsevejlederen bør lægge en ordlæsetest til grund for vurderingen af hvilket materiale der skal indkøbes. Hvis et flertal af eleverne læser langsomt og u-automatiseret, samtidig med at nogle elever ikke er sikre i bogstaverne, så vil det passe bedre at de arbejder med materialet til 1. klasse. Den ide skal nok forklares til forældrene, fx sådan:

”Indskolingen skal i gang med et nyt system der hedder Molevitten, og det er synd at 2.-klasserne går glip af det grundlæggende som de kunne have lært i materialet for 1. klasse. De kommer i sidste ende længere hvis vi tager det niveau med, og alternativt vil det gå hen over hovedet på for mange. Men da materialet differentierer, så kommer de hurtigste ikke til at kede sig.”

Formentlig vil eleverne ikke skulle bruge hele året på at komme igennem materialet til 1. klasse. Hvis det er muligt kan niveau 2 påbegyndes mod slutningen af året, og i 3. klasse kan de så arbejde videre med niveau 2.

3.-klasser kan bruge niveau 2

3.-klasser som endnu ikke har arbejdet med Molevittens læsespor, kan sagtens arbejde med læsesporets niveau 2. Det er afprøvet adskillige gange, og til klasser som ikke har brugt Molevittens læsespor tidligere, er niveau 2 ikke for let, hverken når det gælder arbejdsbogen eller læsebøgerne.

Læsebøgerne går på tværs af klassetrin med et stort spænd

De ni læsebøger – den første lydrette og de 8 bøger med "drilleord" – skal oplagt ikke tænkes som hørende til bestemte klassetrin. Selvom det for et flertal af elever passer med at de læser "Min allerførste læsebog med lytteord" i 0. klasse, de følgende 4 læsebøger i 1. klasse og de sidste 4 læsebøger i 2. klasse, så er der vigtige undtagelser som bøgerne også adresserer. Der kan være elever i 0. klasse der er i stand til og når at læse et par bøger ud over den første lydrette. Nogle af disse spurtere er færdige med alle 9 læsebøger midt i første klasse. Så er der elever med en langsom og besværlig start, som først bliver klar til den første lydrette i starten af første klasse, og disse elever bruger måske noget af 3. klasse på de sidste læsebøger. Desuden er der elever i læsevanskeligheder som har udtrykt glæde ved bøgerne så sent som i 6. klasse. Det er derfor oplagt at læsebøgerne bare er til rådighed når elevens læsefærdighed tilsiger det, og at eleven derfra udvikler sig med læsebøgernes progression, som på en trappe hvor man løfter sig trin for trin.

Læs mere i lærervejledningerne til de 3 klassetrin.